

Pindar pandától Pöttyös Panniig

F. Györffy Anna (1915–2006) grafikusművész centenáriumi kiállítása
a Petőfi Irodalmi Múzeumban

F. Györffy Anna:
Címlapterv
Varga Katalin
Mosó Masa mosodája
című könyvéhez /
Anna F. Györffy:
Title page design for
Katalin Varga's book
Washing Masa's
Laundry
[1968] papír, vegyes
technika / paper,
miscellaneous
techniques

■ A hazai gyermekkönyv-illusztráció, ami a helyzetét és megítélését illeti, sajnos még mindig nem foglalta el az őt megillető helyet a vizuális művészetek műfajai között. A problémát többek között Révész Emese írásaiból is ismerhetjük: „a hazai történeti háttérkutatások, az azokhoz nélkülözhetetlen adatbázisok éppúgy hiányoznak, mint az elemzésekhez elengedhetetlen korszerű fogalomkészlet”, ami pedig a műfaj megítélését illeti, kérdés, hogy „vajon része-e a kortárs művészetnek a gyermekkönyv-illusztráció?”¹ A hazai illusztrátorok, köztük F. Györffy Anna példájából és munkáinak évtizedes tanulságából kiindulva megállapíthatjuk, hogy a műfaj sokkal több figyelmet érdemelne. Ehhez azonban elengedhetetlen a szakma szoros együttműködése a gyermekkönyv-illusztráció és gyermekkönyvkiadás nemzeti fórumaival, a rendszeres jelenlét a Pozsonyi Illusztrációs Biennálén vagy a Frankfurti Könyvvásáron. Ilyen szakmai együttműködés ígéretes nyitánya volt Magyarország díszvendégként való részvétele a 2006-os Bolognai Nemzetközi Illusztrációs Kiállítás és Gyermekkönyvvásáron.² Ugyanígy

→
F. Györffy Anna:
Grafikai terv
Varga Katalin Mosó
Masa mosodája
című könyvéhez /
Anna F. Györffy:
Graphic design for
Katalin Varga's book
Washing Masa's
Laundry
[1968] papír, vegyes
technika / paper,
miscellaneous
techniques

fontos a kortárs külföldi illusztrátorok munkáinak bemutatása hazai múzeumokban – akár magyar kollégákkal párhuzamba helyezve, mint a Petőfi Irodalmi Múzeum 2013-as észt–magyar illusztrációs kiállításán.³ E tendencia folytatásaként tekinthetünk a 2013-ban Bolognában a zsűri illusztrációs fődíjával jutalmazott Satoe Tone 2015-ös kamarakiállítására a biatorbágyi Faluházban, majd a Marczibányi Téri Művelődési Központban vagy az *Illusztrátorok Olimpiája* című, a Pozsonyi Illusztrációs Biennále elmúlt fél évszázadának díjazott műveit bemutató tárlatra az Országos Idegennyelvű Könyvtárban – az előbbi ideiglenesen azt a fájó hiányt is ellensúlyozta, hogy Tone művei közül mind ez ideig csak egy ért meg magyar

kiadást.⁴ Ami a hazai szervezeteket illeti, ha nem is gyerek-, de kamaszcipőben járnak még; itt mindenképpen említendő a gyermekkönyvekre specializálódott kiadók, amelyek egyre nagyobb számban képviselik értékeiket a hazai piacon. Régen a Móra Könyvkiadó neve forrt össze a minőségi gyermekirodalommal, szerepét mára a nívós gyermekkönyvek terjesztését hitvallásuknak tekintő gyermekkönyvkiadók vették át: a Pozsonyi Pagony, a Csimoto, a Két Egér – s még sorolhatnánk. Mindezek ellenére kevés saját intézménye van itthon a gyermekkönyveknek, és zömmel azok sem elsősorban az illusztrációra szakosodtak – bár a műfaj szerencsére egyre számottevőbb szerepet kap.

Mindezek fényében különösen fontos és jelentős a *Mosó Masa és barátai* című, F. Györffy Anna grafikai munkásságát bemutató kiállítás, amelynek apropója a művész születésének centenáriuma. Az újabb és újabb kiadásoknak köszönhetően több generáció csaknem minden tagjának kezében megfordultak az óvodás Pöttös Panni kalandjait bemutató mesekönyvek, és sokan Mosó Masa segítségével tanulták a magyar helyesírást. Mégis – noha e könyvek képi világa mindenki számára ismerős – kevesen tudnák megmondani, kinek a rajzai keltették életre ezeket a kedves gyerekkori történeteket.

A kiállítás kurátora Farkas Judit Antónia irodalomtörténész, a grafikai arcukat Farkas Anna grafikusművész munkáját dicséri – mindketten a művész unokái. A tárlat belsőépítészeti kialakítását Batisz Miklós végezte. A kiállítás F. Györffy Anna grafikai munkásságát átfogóan mutatja be, bepillantást engedve a kezdeti időszak munkáiba is, így a Kolozsvár melletti szucsági gyermekkor vizuális élményei ihlette, népművészeti motívumokban gazdag korai rajzokba és textiltervekbe. Az alkotó magyar népművészeti kötődése később is feltűnik, például a Grimm-mesékhez készített diafilmjein, ahol Hamupipőke konyhája is virágdíszes parasztbútorokkal van berendezve, vagy egyedi papírból készült játékbútorainak motívumain. Bepillantathatunk a holland inspiráció forrásaiba is, nemcsak a művész gyermekkori könyvének, az A. Broeckman-Klinkhamer és F. Langelier által illusztrált *Bont Allerlei*-nek⁵ bemutatásával, hanem a Rotter-

damban töltött idő élményeiből táplálkozó, holland népviseletet megidéző saját jelmezterv által is. Az Iparrajziskolában készült modellrajzok, az 1935 és 1945 között a Goldberger textilgyárban töltött időszak munkái éppúgy megtekinthetők, mint a művész ékszer-, porcelán- vagy csempetervei. A mesekönyv-illusztrációk egyfajta kiindulópontjaként tekinthető, a londoni állatkert megbízására a Pindar nevű kőlyökpanda születése alkalmából készített képeslaptervek is szerepelnek a kiállításon. F. Györffy Anna számos szovjet-oros szerző meséihez is készített illusztrációt a hatvanas, hetvenes években. Így láthatunk eredeti rajzot Vera Csaplina *A csintalan majmocskájához*, Lju-

F. Györffy Anna:
Előéletrév
Varga Katalin Mosó
Masa mosodája című
könyvéhez / Anna F.
Györffy: Endpaper
design for Katalin
Varga's book Washing
Masa's Laundry
 [1968] *papír; vegyes*
technika / paper;
miscellaneous
techniques

bov Voronkova *Varázspartjához* vagy Jurij Jakovlev *Megyek az orrszarvú után* című meséjéhez. Külön fejezetet szenteltek a rendezők a Pöttyös Panni-könyveknek, ahol feltűnnek a kötetek mellékleteiként készült társasjáték vagy öltöztetőbaba tervei is. Megle-

**F. Györfly Anna: Iparrajziskolai jelmeztervek /
Anna F. Györfly: Costume designs. Works at the Secondary
Vocational Drawing School**

[1933–1935] *papír, ceruza, akvarell /
paper, pencil, watercolour*

petés lehet a nézők számára az eredetileg rózsaszín kockás kötélykét viselő Mosó Masa a könyv legelső címlaptervén. Ezután a diafilmek következnek, köztük is kiemelendő a művész saját meséjéhez készített és először 1963-ban megjelent *Óvoda az őserdőben*; az eredeti verzió szerint Bumba néni, a későbbi kiadásokban már Mami óvodájában töltik napjaikat az őserdő lakói.

A kiállítás kincsei a művész hagyatékából származó személyes tárgyak és levelek. Így feltűnik a szentendrei otthon tárgyai közt az a kisszék, amin még a művész unokái is ültek, és amelyet a könyvek rajzain a mesék állatfigurái közt is számos alkalommal láthatunk. Megtekinthetők a gyerekeinek papírból készített egyedi játékok és bababútorok, a kis családtagjainak írt és mesekönyvbe illő személyes rajzokkal ellátott levelek, vagy a férjének készített mókás leporelló. Saját rajzaival illusztrált levelet már a művész gyermekkorából is látunk, amit a rotterdami évek alatt küldött családjának, és amely már előrevetítette az egész pályája során átvélő kedves játékoságát és humorát.

A felnőtt- és gyermekközönség számára egyaránt készültek kísérő programok a kiállításához. Az óvodásiskolás csoportok múzeumpedagógiai foglalkozásainak része egy hagyományos diavetítés és mesemondás F. Györfly Anna diafilmjeiből, a szüleikkel ellátogatott gyerekek számára pedig játékos kiállításvezető feladatlap is készült. A felnőttközönségnek a művész unokái tartanak személyes hangú tárlatvezetést, amely során

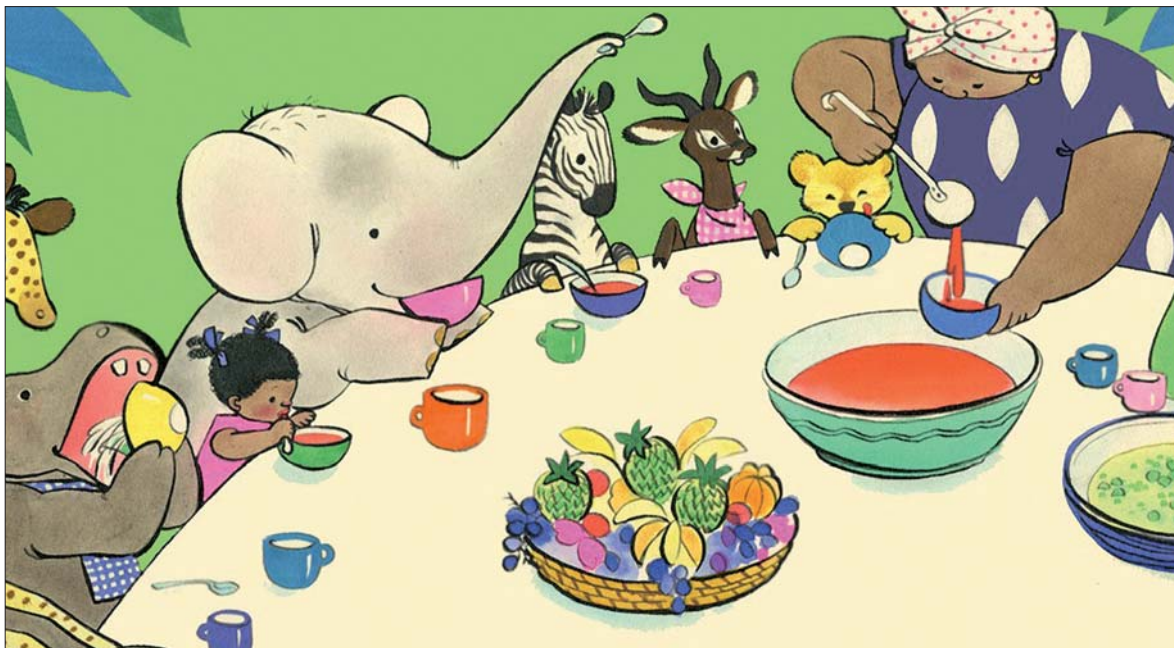
megelevenednek egy szó szerint mesés gyermekkor részletei. Kurátori és tervezői munkájuk eredményeként pedig hamarosan megjelenik majd a kiállítás katalógusa is.

MARGITTAI ZSUZSA
művészettörténész

(F. Györfly Anna *Mosó Masa és barátai című centenáriumi kiállítása. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 2015. november 9. – 2016. április 30.*)

Jegyzetek

1. Révész Emese: Piroska Kiberádiában. A kortárs gyermek-könyv-illusztráció új útjai. *Műértő*, 2014. január–február, 13.
2. Bővebben lásd P. Szabó Ernő: Magyarország nyitott könyv. Illusztrátorok kiállítása a bolognai gyermekkönyvvásár díszvendégeként. *Magyar Iparművészet*, 2006/3, 44–50.
3. Bővebben lásd Wittmann Ildikó: A Lila királylánytól Valaki Senkilányáig. Mese itt, mese ott – magyar és észt gyermek-könyv-illusztrátorok kiállítása a Petőfi Irodalmi Múzeumban. *Magyar Iparművészet*, 2013/10, 7–12.
4. 2014-ben jelent meg a Kisgombos Könyvek gondozásában *Pipó utazása* címmel. Satoe Tone a Japán Alapítvány fő támogatásával, a Kisgombos Kiadó és a Biatorbágy Közművelődésért Alapítvány meghívására ellátogatott Magyarországra.
5. A kötet szerzője Paulina Jacoba Cohen-de Vries.

F. Györfly Anna:
Illusztráció az
Óvoda az őserdőben
című diafilmhez
(Magyar Diafilmgyártó
Vállalat, Budapest,
1963) /
Anna F. Györfly:
Illustration for the slide
film *Nursery in the
Jungle* (Hungarian Slide
Film Manufacturing
Company, Budapest,
1963)